

Üniversite Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanımı ile Öfke İfade Tarzları Arasındaki İlişki

[The Relationship between Students Problematic Internet Usage and Their Anger Expression Manner]

ÖZET

AMAÇ: Araştırma üniversite öğrencilerinin problemlı internet kullanımı ile öfke ifade tarzları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla analitik olarak yapılmıştır.

YÖNTEM: Araştırmanın örneklemini, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi'nde 2008–2009 öğretim yılında Eğitim Fakültesi, Meslek Yüksekokulu ve Sağlık Yüksekokulu'nda öğrenim gören 1592 öğrenciden tabakalı örnekleme yöntemiyle seçilen 360 öğrenci oluşturmuştur. Her okuldan belirlenen sayıda öğrenci basit rastgele örnekleme yöntemine göre araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırma da "Kişisel Bilgi Formu", "Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği (Problematic Internet Usage Scale-PIKÖ)" ve "Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları Ölçeği (Trait Anger and Anger Expression Scale) kullanılmıştır. Veriler frekans dağılımı, student t testi ve korelasyon analizi ile değerlendirilmiştir.

BULGULAR: Öğrencilerin %74,5'i 18–22 yaş grubunda, %55'i erkek, %69,7'si çekirdek aileye sahip, %71,1'inin ekonomik durumu iyi ve %49,4'ü eğitim dönemi boyunca ailesi ile birlikte yaşıyordu. Öğrencilerin PIKÖ puan ortalaması 60,61±19,50 olup, alt grup puan ortalamaları incelendiğinde ise, internetin olumsuz sonuçları puan ortalaması 26,45±10,37, sosyal fayda/sosyal rahatlık puan ortalaması 18,83±7,31 ve aşırı kullanım puan ortalaması 15,32 ±5,20 olarak belirlendi. Öğrencilerin sürekli öfke puan ortalaması 22,33±6,43, öfke kontrol puan ortalamaları 21,10 ±4,83, öfke içe puan ortalamaları 16,63±4,04 ve öfke dışı puan ortalamaları 15,81±4,35 olarak saptandı. Öğrencilerin problemlı internet kullanım ölçeği toplam puanı ile sürekli öfke ($r = 0.27$, $p = 0.001$), öfke içe ($r = 0.18$, $p = 0.001$), öfke dışı ($r = 0.14$, $p = 0.001$) puan ortalamaları arasında pozitif yönde anlamlı zayıf bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

SONUÇ: Öğrencilerin problemlı internet kullanımı ile öfke ifade tarzları arasında pozitif yönde anlamlı zayıf bir ilişki olduğu bulunmuştur.

SUMMARY

AIM: The research was carried out analytically to examine the relationship between students problematic internet usage and their anger expression manners.

METHOD: The population sample of the research consists of 360 students, selected among 1592 students with stratified sampling, that are studying in Educational Faculty, Vocational School and Health School of Ağrı İbrahim Çeçen University in 2008–2009 academic year. A determined number of students, selected from each school according to basic random sampling method, is included in the research. In the research, "Personal Information Form", "Problematic Internet Usage Scale" (PIUS) and "Trait Anger and Anger Expression Scale" are used. The data are analyzed by means of frequency distribution, student t test and correlation analysis.

RESULTS: %74.5 of students were 18–22 age range, %55 of them men, %69.7 had nuclear family, %71.1 has well economic conditions and %49.4 were living with their families during education. The average PIUS of students is 60.61±19.50, and when the subgroup point averages are considered, the internet negative consequences point average is calculated as 26.45±10.37, social benefit/ social welfare point average as 18.83±7.31 and excessive usage point average is calculated as 15.3±5.20. Trait anger point average of students is determined as 22.33±6.43, anger control point averages as 21.10±4.83, interior anger point averages as 16.63±4.04 and exterior anger point average is determined as 15.81±4.35. A positive lower relationship is detected between students' problematic internet usage scale total point and trait anger ($r = 0.27$, $p = 0.001$), interior anger ($r = 0.18$, $p = 0.001$), exterior anger ($r = 0.14$, $p = 0.001$) point averages.

CONCLUSION: A meaningful lower relationship is found proportionately between students' problematic internet usage and their anger expression manner.

Elvan Emine Ata¹
Şenay Akpınar²
Meral Kelleci¹

¹Cumhuriyet Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü,
Sivas.

²Ağrı İbrahim Çeçen
Üniversitesi Sağlık
Yüksekokulu, Ağrı.

Anahtar Kelimeler:

Üniversite Öğrencileri,
Problemlı İnternet
Kullanımı, Öfke İfade
Tarzları.

Key Words:

University Students,
Problematic Internet
Usage, Anger Expression
Manners.

Sorumlu yazar/

Corresponding author:

Elvan Emine Ata
Cumhuriyet Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü,
Sivas, Türkiye.
elvanhenden@gmail.com

GİRİŞ

Günümüzde bilgisayar ve internet kullanımı dünya çapında büyük bir hızla yaygınlaşmaktadır (1,2). Ülkemizde 2009 yılı verilerine göre internet kullanıcılarının sayısı 26,5 milyon olup, bilgisayar ve internet kullanım sıklığının en yüksek 16-24 yaş

grubunda olduğu bildirilmektedir (3,4). Bu yaş grubundaki gençler, özellikle eğitimlerinin bir parçası olarak bilgisayar ve interneti, yetişkinlere göre daha fazla kullanıyor olabilirler. Yapılan bazı çalışmalarda da yetişkinlerin interneti genellikle kendi işlerinin bir parçası olarak ve işle alakalı bilgi elde etmek için kullanırken, 13-19 yaş arası gençlerin interneti

daha çok oyunlar oynamak, müzik dinlemek ve yeni insanlarla tanışmak gibi amaçlarla kullandıkları belirtilmektedir (5,6).

Öğrencilerin internet kullanımlarının her geçen gün artması, her türlü bilgiye kolaylıkla ve herhangi bir denetim olmadan ulaşmaları birçok olumsuz sonucu da beraberinde getirmektedir (1). Bazı bireyler internet kullanımını gereksinim duydukları miktarla sınırlarken, bazılarının bu sınırlamayı yapamadığı, iş ve sosyal yaşamlarında aşırı kullanım nedeniyle sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Bireylere sorun yaşatan davranış örüntüsü, zarar verici olması ya da normalden belirgin sapma göstermesi nedeni ile “patolojik” ya da “problemli” olarak tanımlanmaya başlanmıştır (7).

Problemli internet kullanımı, uyumsuz düşünce ve patolojik davranışları içeren bir psikiyatrik durumdur (8). Morahan-Martin ve Schumacher (2000)’e göre, patolojik internet kullanımı, internetin yoğun kullanılması, bu kullanımın kontrol altına alınamaması ve kişinin yaşamına ciddi zarar vermesi durumudur (9). Beard ve Wolf (2001), patolojik internet kullanımını; kişinin ev, iş, okul, sosyal ya da psikolojik yaşamında zorluk yaratan “aşırı kullanım” olarak tanımlamışlardır (10). Caplan (2005)’e göre ise, problemli internet kullanımı, sosyal, akademik/mesleki negatif sonuçlar doğuran bilişsel ve davranışsal belirtilerden meydana gelmiş, çok boyutlu bir sendromdur (11).

Görüldüğü gibi, problemli internet kullanımı birçok bilim adamı tarafından farklı boyutları ele alınarak tanımlanmıştır. Bu durum birçok araştırmacının bu boyutları çalışmalarında göz önünde bulundurarak farklı sonuçlara ulaşmasını sağlamıştır. Kraut ve ark. (1998) internette fazla zaman geçiren çocuk ve gençlerin giderek yalnızlaştığını ve yüz yüze ilişki kurmakta güçlük yaşadıklarını belirtmektedir (12). Bazı çalışmalarda internet kullanım süresi arttıkça çocuk ve gençlerde yalnızlık, sosyal izolasyon, agresyon gibi duygusal ve davranışsal sorunların daha fazla görüldüğü, genel sağlık düzeylerinin düştüğü ve depresif semptomların görülme sıklığının arttığı belirlenmiştir (6,9,13-19). Horman ve ark (2005) tarafından yapılan çalışmada ise yaygın internet kullanan ve bilgisayar oyunları ile zamanını geçiren çocukların sosyal gelişimlerinin önemli ölçüde gerilediği, bu çocukların öz güvenlerinin düşük, sosyal anksiyete düzeylerinin ve agresif davranışlarının yüksek olduğu bulunmuştur (20). Anderson ve Bushman (2001) bilgisayar oyunlarının çocuk ve gençlerde agresyona neden olduğunu ileri sürmektedirler (13). Kim ve ark. (2008) ise internette online oyun oynayan gençlerin agresyon ve narsistik kişilik özelliklerinin online

oyun bağımlılığı ile pozitif yönde ilişkili olduğunu ve bu gençlerin kendilerini kontrol etmekte zorlandıklarını belirtmektedirler (21). Diğer taraftan yapılan çalışmalar ve gözlemlerimiz, özellikle üniversite öğrencilerinde öfkeyi tanıma ve ifade etme konusunda sorun yaşadıkları yönündedir. Nitekim Bostancı ve ark.’nın (2006) yaptıkları bir çalışmada üniversite öğrencileri arasında “çabuk öfkelenme” sorunu yaşayanlar %21,6, “öfke kontrolünde güçlük çekme” sorunu yaşayanlar %9,5 sıklığında olduğu saptanmıştır (22). Lise öğrencileri üzerinde yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir (23-26). Bununla birlikte yukarıda da söz edildiği gibi öğrencilerin interneti farklı amaçlarla ve patolojik olarak kullanım sıklıkları da artmaktadır. Burada öfke ifadesi ile problemli internet kullanımı arasında bir bağlantı olabileceği düşünülebilir. Ancak yapılan çalışmalarda problemli internet kullanımı ile agresif davranışlar, yalnızlık, sosyal izolasyon gibi sorunlar arasında bir ilişki olduğu vurgulanırken öfke ifadesi ile ilişkinin ne boyutta olduğu ile ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Oysaki problemli internet kullanan ve öfkesini uygun biçimde ifade edemeyen üniversite öğrencileri için yapılacak koruyucu çalışmalar için bu bilgiler yol gösterici olabilir.

Araştırma üniversite öğrencilerinin problemli internet kullanımı ile öfke ifade tarzları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla analitik olarak yapılmıştır.

GEREÇ ve YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Araştırmanın örneklemini, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi’nde 2008–2009 öğretim yılında Eğitim Fakültesi (1000 öğrenci), Meslek Yüksekokulu (430 öğrenci) ve Sağlık Yüksekokulu’nda (132 öğrenci) öğrenim gören 1592 öğrenciden tabakalı örnekleme yöntemiyle seçilen 360 öğrenci (Eğitim Fakültesi’nden 167, Meslek Yüksekokulu’ndan 118 ve Sağlık Yüksekokulu’ndan 75 öğrenci) oluşturmuştur. Her okuldan belirlenen sayıda öğrenci basit rastgele örnekleme yöntemine göre araştırma kapsamına alınmıştır.

Araştırmanın Hipotezi

Hipotez 1: Üniversite öğrencilerinin problemli internet kullanımı ile öfke ifade tarzları arasında bir ilişki vardır.

Hipotez 0: Üniversite öğrencilerinin problemli internet kullanımı ile öfke ifade tarzları arasında ilişki yoktur.

Ölçüm Araçları

Araştırma da “Kişisel Bilgi Formu”, “Problemli İnternet Kullanımı Ölçeği (Problematic Internet Usage Scale-PIKÖ)” ve “Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları Ölçeği (Trait Anger and Anger Expression Scale) kullanılmıştır.

1 Kişisel Bilgi Formu: Form, öğrencilerin sosyodemografik özellikleri ve bilgisayar kullanımlarına ilişkin bilgileri elde etmek amacıyla hazırlanmıştır. Formda, öğrencilerin yaş, aile tipi, gelir düzeyi, anne ve babanın eğitim düzeyi ve meslekleri, günlük internet kullanma süresi, internete en çok bağlandıkları yer, interneti kullanım amaçları gibi bireysel özelliklerine yönelik 20 soru yer almıştır.

2 Problemli İnternet Kullanımı Ölçeği (Problematic Internet Usage Scale) (PIKÖ); Ceyhan, Ceyhan ve Gürcan (2007) tarafından geliştirilen, üç alt gruptan oluşan, toplam 33 maddelik ve beşli derecelendirme yapılan bir ölçektir. Alt grupları; internetin olumsuz sonuçları (85-17 puan), sosyal fayda/sosyal rahatlık (50-10 puan) ve aşırı kullanımdır (30-6 puan). Ölçekten en düşük 33 puan, en yüksek 165 puan alınabilir. Ölçekten alınan yüksek puanlar bireylerin internet kullanımının sağlıksızlaştığını, internetin yaşamlarını olumsuz şekilde etkilediğini ve bağımlılık gibi bir patolojiye eğilim oluşturabileceğinin işareti olarak değerlendirilebilir. Ölçeğin 1658 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan geçerlilik güvenilirlik çalışmasında iç tutarlılık katsayısı (α) 0.95 olarak bulunmuştur. Buna göre, ölçeği oluşturan üç faktörün iç tutarlılık kat sayısı ise; 1. faktör (internet'in olumsuz sonuçları) için 0,94, 2. faktör (sosyal fayda/sosyal rahatlık) için 0,85 ve 3. faktör (aşırı kullanım süresi) için 0,75 olarak elde edilmiştir (27). Bu çalışmada ise ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0,90 olarak bulunmuştur.

3 Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları Ölçeği; Spielberger ve arkadaşları (1980) tarafından geliştirilmiş ve SL-ÖFKE ve ÖFKE-TARZ olmak üzere iki ana ölçekten oluşmaktadır. Ölçek toplam 34 maddeden oluşmaktadır. İlk 10 madde bireylerin durumsal öfkelerinin hangi sıklıkta yaşandığını yansıtan “sürekli öfke”yi, sonraki 24

madde ise öfkenin ne şekilde ifade edildiğini yani öfke ifade tarzını yansıtmaktadır. Bu maddelerden 8 tanesi öfkeyi dışa vurma, 8 tanesi öfkeyi içte tutma ve 8 tanesi de öfke kontrolü ile ilgilidir. Her bir alt ölçeğin puanlaması için genel gruptan elde edilen puanların aritmetik ortalaması bulunmaktadır. Alınan puanın bu ortalamanın üzerinde olması sürekli öfke düzeyi ve öfke ifade düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin ülkemizde geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Özer (1994) tarafından üniversite, lise son ve hemşirelik lisesi öğrencilerine, yöneticilere, nörotik hastalara ve hipertansiyon hastalarına uygulanarak yapılmıştır. Sürekli öfke ölçeğinin alfa değerleri 0,67-0,92, öfke kontrolünün 0,80-0,90, öfke dışa vurmanın 0,69-0,91 ve öfke içe atmanın 0,58-0,76 arasında bulunmuştur (28). Bu çalışmada ise ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0,81 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Formlar öğrencilere çalışmaya ilişkin gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra, sözlü onamları alınarak sınıf ortamında uygulanmıştır.

İstatistiksel Değerlendirme

Çalışmada elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 16.0 paket programında değerlendirilmiş, değerlendirmede frekans dağılımı, korelasyon analizi ve t testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1’de görüldüğü gibi, öğrencilerin %74,5’i 18-22 yaş grubunda, %55’i erkek, %69,7’si çekirdek aileye sahip, %71,1’inin ekonomik durumu iyi ve %49,4’ü eğitim dönemi boyunca ailesi ile yaşıyor, %46,4’ü eğitim fakültesine öğrenim görüyor ve %44,4’ü ikinci sınıfa devam ediyordu.

Tablo 2’de, öğrencilerin %56,7’sinin 1-4 yıl arasındaki süreden beri internet kullandığı, %76,4’ünün internette geçirdikleri günlük sürenin 2 saatten az olduğu ve internete en çok (%65,8) internet kafeden bağlandıkları görülmektedir.

Öğrencilerin PIKÖ puan ortalaması (60,61±19,50) orta düzeydedir. PIKÖ alt grup puan ortalamaları incelendiğinde, internetin olumsuz sonuçları puan ortalaması 26,45±10,37, sosyal fayda/sosyal rahatlık puan ortalaması 18,83±7,31 ve aşırı kullanım puan ortalaması 15,32±5,20 olarak belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo1: Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri

		n	%
Yaş	18-22 yaş	268	74,5
	23-27 yaş	79	22,0
	28-32 yaş	13	3,5
Yaş ortalaması		21,6±2,6	
Cinsiyet	Erkek	198	55,0
	Kız	162	45,0
Bölüm	Meslek yüksekokulu	118	32,8
	Sağlık yüksekokulu	75	20,8
	Eğitim fakültesi	167	46,4
Sınıf	Birinci sınıf	152	42,2
	İkinci sınıf	160	44,4
	Üçüncü sınıf	16	4,4
	Dördüncü sınıf	32	8,9
Aile tipi	Çekirdek	251	69,7
	Geniş	102	28,3
	Parçalanmış	7	1,9
Ekonomik durum	Orta (gelir gidere göre az)	98	27,1
	İyi (gelir gidere göre yeterli)	256	71,1
	Yüksek (gelir gidere göre fazla)	6	1,8
Şuanda yaşanılan yer	Evde, yalnız	25	6,9
	Evde, arkadaşlarla	51	14,2
	Ailemle	178	49,4
	Yurtta	92	25,6
	Diğer	14	3,9

Öğrencilerin sürekli öfke puan ortalaması 22,33±6,43, öfke kontrol puan ortalamaları 21,10±4,83, öfke içe puan ortalamaları 16,63±4,04 ve öfke dışı puan ortalamaları 15,81±4,35 olarak saptanmıştır (Tablo 4).

Tablo 5’de de görüldüğü gibi, öğrencilerin problemleri internet kullanım ölçeği toplam puanı ile sürekli öfke ($r=0,27$, $p<0.001$), öfke içe ($r=0,18$, $p<0.001$), öfke dışı ($r=0,14$, $p<0.001$) puan ortalamaları arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki bulunmaktadır.

Tablo 6’da görüldüğü gibi problemleri internet kullanan ve kullanmayanların sürekli öfke, öfke içe ve öfke dışı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ($p<0.005$), öfke kontrol

puan ortalamaları arasında ise anlamlı bir farkın bulunmadığı saptanmıştır ($p>0.005$).

Tablo 2: Öğrencilerin Bilgisayar ve İnternet Kullanımına İlişkin Özellikleri.

		n	%
İnternete en çok bağlanılan yer	Ev	74	20,6
	Arkadaş-yakınlarının evi	9	2,5
	Okul	17	4,7
	İnternet kafe	237	65,8
	Diğer	23	6,4
İnternette geçirilen günlük süre	2 saatten az	275	76,4
	3 saat ve üzeri	85	23,6
İnternette geçirilen günlük ortalama süre (saat)		1,93±1,80	
İnternet kullanım süresi	1-4 yıl	204	56,7
	5-8 yıl	119	33,0
	9-12 yıl	30	8,2
	13-16 yıl	7	2,1
İnternet kullanım süresi ortalaması (yıl)		4,49±2,84	
İnternetin en çok kullanıldığı zaman dilimi	Sabah	18	5,0
	Gündüz, öğleden sonra	202	56,1
	Akşam	123	34,2
	Gece yarısından sonra	17	4,7

Tablo 3: Öğrencilerin Problemleri İnternet Kullanımı Ölçeğinden ve Alt Gruplarında Aldıkları Puanlar (n:360).

Alt Boyutlar	Min.	Max.	X ± SD
İnternetin Olumsuz Sonuçları	17,0	75,0	26,45 ± 10,37
Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık	10,0	49,0	18,83 ± 7,31
Aşırı Kullanım	6,0	30,0	15,32 ± 5,20
Toplam Puan	33,0	130,0	60,61±19,50

Tablo 4: Öğrencilerin Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeğinden Aldıkları Puanlar.

Alt boyutlar	Min.	Max.	X ± SD
Sürekli öfke	10,0	40,0	22,33 ± 6,43
Öfke içe	8,0	32,0	16,63 ± 4,04
Öfke dışa	9,0	32,0	15,81 ± 4,35
Öfke kontrol	8,0	32,0	21,10 ± 4,83

Tablo 5: Öğrencilerin Problemli İnternet Kullanma Ölçeği Toplam Puanı ile Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Puanları Arasındaki İlişki.

PIKO	Sürekli Öfke	Öfke İçe	Öfke Dışa	Öfke Kontrol
r	0,27	0,18	0,14	0,28
p	0,00	0,00	0,00	0,60

Tablo 6: Öğrencilerin Problemli İnternet Kullanma Durumlarına Göre Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Puanları.

PIKO	Sürekli Öfke X ± SD	Öfke İçe X ± SD	Öfke Dışa X ± SD	Öfke Kontrol X ± SD
Problemli internet kullananlar (n=205)	24,61±6,48	17,37±3,79	16,65±4,42	21,26±5,10
Problemli internet kullanmayanlar (n=155)	20,68±5,84	16,08±4,14	15,18±4,19	20,99±4,63
Test/p	-6.136 0.001	-3.034 0.003	-3.220 0.001	-0.532 0.595

TARTIŞMA

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin problemli internet kullanımı ile öfke ifade tarzları arasındaki ilişki incelenmiştir. Toplam 360 üniversite öğrenci üzerinde gerçekleştirilen çalışmada öğrencilerin %56,7'sinin 1-4 yıl arasındaki süreden beri internet kullandığı, internette geçirdikleri günlük ortalama sürenin 1,93±1,80 saat olduğu ve internete en çok (%65,8) internet kafeden bağlandıkları belirlenmiştir. Ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde Keser Özcan ve Buzlu (2005)'nin çalışmasında öğrencilerin ortalama internet kullanım süresi 3.17 yıl, %49,4'ü internete evden bağlandıklarını, en fazla (%72,1) haftada 2-5 saat internet kullandıklarını belirtilmiştir (29). Ceyhan, Ceyhan ve Gürçan'ın 2007 yılında yaptıkları araştırmada ise öğrencilerin %32,3'ünün haftada 3-6 saat arası internet kullandığı belirtilmektedir (27). Kelleci ve ark. (2009)'nın lise öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada kız öğrencilerin %70,2'sinin, erkek öğrencilerin ise %60,2'sinin günde 1-2 saat internet kullandıkları, günde 5 saat ve daha fazla internet kullanımının erkek öğrencilerde daha yüksek (%16,8) olduğu belirlenmiştir (19). Yurt dışında yapılan çalışmalarda ise Rotunda, Kass ve ark. (2003)'nin çalışmalarında katılımcıların %33,2'si 2 yıl ve daha az bir süredir internet kullandığı, günde ortalama 3,3 saat internette

zaman geçirdikleri saptanmıştır (30). Anderson (2001)'un Amerikalı kolej öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmasında ise öğrencilerin %6'sının günde 400 dakikadan fazla internette zaman geçirdiği ve yüksek oranda internet kullanıcısı oldukları belirtilmektedir (31). İnternette geçirilen süre açısından bizim çalışmamızda elde ettiğimiz sonuçlar yurt içinde yapılan çalışmalardan yüksek, yurt dışında yapılan çalışmalardan ise düşük bulunmuştur. Bu sonuçta son yıllarda internet kullanım sıklığının gittikçe artmasının ve yurt dışında internet ve bilgisayarın eğitim amaçlı olarak daha yaygın kullanılıyor olmasının etkili olabileceği söylenebilir.

Çalışmamızda öğrencilerin PIKÖ puan ortalaması (60,61±19,50), internetin olumsuz sonuçları (26,45±10,37), sosyal fayda/sosyal rahatlık (18,83±7,31) ve aşırı kullanım puan ortalaması (15,32±5,20) orta düzeyin altındadır. Ceyhan ve Ceyhan (2007) tarafından 2084 üniversite öğrencisi üzerinde gerçekleştirilen araştırmada, üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre PIKÖ puan ortalamaları kız öğrencilerde 57,20±17,54, erkeklerde ise 64,12±20,38 olarak bulunmuştur (32). Tutgun (2009)'un öğretmen adaylarının problemli internet kullanım durumlarını belirlemek için yaptığı çalışmada ise PIKÖ puan ortalaması 62,21±20,22, internetin olumsuz sonuçları puan ortalaması 27,01±11,35, sosyal fayda/sosyal rahatlık puan

ortalaması $17,94 \pm 6,76$ ve aşırı kullanım puan ortalaması $17,25 \pm 5,71$ 'dir (33). Problemlı internet kullanımı açısından öğrencilerin puan ortalamalarının birbirine benzer düzeyde olduđu söylenebilir.

Çalışmamızda öğrencilerin sürekli öfke puan ortalamaları ($22,33 \pm 6,43$) orta, öfke kontrol puan ortalamaları ($21,10 \pm 4,83$) ortanın biraz üzerinde, öfke içe ($16,63 \pm 4,04$) ve dışa puan ortalamaları ($15,81 \pm 4,35$) ise orta düzeyin altındadır. Kanoğlu (2008) ve Gülveren'in (2008), Soysal ve ark. (2009), Albayrak ve Kutlu'nun (2009) lise öğrencilerinin öfke ifade biçimlerinin incelendiğı çalışmalarda da benzer sonuçlar bulunmuştur (23-26). Bozkurt ve Çam'ın (2010) yaşları 14-19 değışen çalışan ergenler ile yaptıkları çalışmada ise sürekli öfke puan ortalaması $23,43 \pm 5,84$, öfke içe puan ortalaması $15,71 \pm 4,32$, öfke dışa puan ortalaması $16,08 \pm 5,02$, öfke-kontrol puan ortalaması $20,43 \pm 4,73$ olarak bulunmuş ve çalışmamızda elde ettiğimiz sonuçları destekler niteliktedir (34).

Çalışmamızda öğrencilerin problemlı internet kullanımı ile sürekli öfke ifadesi, öfke içte tutma ve öfke dışa yansıma puanları arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki olduđu belirlenmiştir ($p < 0.001$). Bununla birlikte problemlı internet kullanan ve kullanmayanların sürekli öfke, öfke içe ve öfke dışa puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduđu ($p < 0.005$), öfke kontrol puan ortalamaları arasında ise anlamlı bir farklılığın bulunmadığı saptanmıştır ($p > 0.005$). Bu bulgulara göre öğrencilerin problemlı internet kullanımları arttıkça, öfke ifadelerinin de olumsuzlaştığı söylenebilir. Anderson ve Bushman (2001), Clark ve ark. (2004), Crocker ve Luhtanen (2003), Favoretto ve ark. (2004), Kerberg (2005), Kubey ve ark. (2001) tarafından yapılan çalışmalarda da internet kullanım süresi arttıkça çocuk ve gençlerde yalnızlık, sosyal izolasyon, agresyon gibi duygusal ve davranışsal sorunların daha fazla görüldüğü belirlenmiştir (6,13-17). Bir başka çalışmada ise yaygın internet kullanan ve bilgisayar oyunları ile zamanını geçiren çocukların sosyal gelişimlerinin önemli ölçüde gerilediğı, bu çocukların öz güvenlerinin düşük, sosyal anksiyete düzeylerinin ve agresif davranışlarının yüksek olduđu bulunmuştur (20). Morgan ve Cotten (2003) ve Yang ve ark. (2005) ise aşırı internet kullanımının öğrencilerin gerçek yaşamdan uzaklaşmalarına ve karşılaştıkları güçlüklerle etkisiz baş etmelerine neden olduğunu belirtmektedirler (18,35). Rotunda, Kass ve ark. (2003)'ün çalışmalarda ise katılımcılar, internet kullanımlarına bağlı olarak ortaya çıkan bazı olumsuz sonuçlardan bahsetmiş, genellikle önceden daha az görülen problemlı davranışlarının yüksek sıklıkla yaygınlaştığını

belirtmişlerdir (30). Bu sonuçlar çalışmamızda elde ettiğimiz sonucu desteklemektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Problemlı internet kullanımı açısından öğrencilerin riskli bir grubu oluşturdukları, uzun saatlerini internette geçirmelerinin bu riski daha da artıracağı, bununla birlikte öğrencilerin öfke yaşadıkları ve yaşadıkları bu öfkeyi kontrol altına almaya çalıştıkları, ancak problemlı internet kullanımı arttıkça öfkelerinin de arttığı söylenebilir. Bu sonuçlar doğrultusunda öğrencilere, öfkeyle uygun baş etme yöntemlerinin öğretilmesi ve internetin ortaya çıkarabileceğı olumsuz durumlar konusunda bilgilendirilmeleri önerilebilir.

KAYNAKLAR

- 1 Karaman K, Kurtoğlu M. Öğretmen adaylarının internet bağımlılığı hakkındaki görüşleri. 11. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri (Akademik Bilişim 2009). Şanlıurfa. 2009, s. 641-650.
- 2 The World In 2010 (<http://www.itu.int/ITU-D/ict/material/FactsFigures2010.pdf>) [Erişim Tarihi: 01.11.2010].
- 3 Internet Usage Statistics, The Internet Big Picture, World Internet Users and Population Stats (<http://www.internetworldstats.com/stats.htm>). [Erişim Tarihi: 01.11.2010].
- 4 2009 Yılı Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması Sonuçları. 2009. (<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=4104>) [Erişim tarihi: 01.11.2010].
- 5 Colwell J, Kato M. Investigation of the relationship between social isolation, self-esteem, aggression and computer game play in Japanese adolescents. Asian Journal of Social Psychology. 2003; 6: 149-158.
- 6 Kubey RW, Lavin MJ, Barrows JR. Internet use and collegiate academic performance decrements: Early findings. Journal of Communication. 2001; 51(2): 366-382.
- 7 Caplan SE. Problematic internet use and psychosocial well-being: development of a theory-based cognitive-behavioral measurement instrument. Computer in Human Behavior. 2002; 18: 553-575.
- 8 Davis RA. A cognitive-behavioral model for pathological internet use (PIU). Computers in Human Behavior. 2001; 17(2): 187-195.

- 9 Morahan-Martin J, Schumacher P. Incidence and correlates of pathological internet use among college students. *Computer-Human Behaviour*. 2000; 16: 13-29.
- 10 Beard KW, Wolf EM. Modification in the proposed diagnostic criteria for internet addiction. *CyberPsychology & Behavior*. 2001; 4: 377-383.
- 11 Caplan SE. A social skill account of problematic internet use. *Journal of Communication*. 2005; 55(4): 721-736.
- 12 Kraut R, Patterson M, Lundmark V, Kiesler S, Mukhopadhyay T, Scherlis W. Internet paradox: A social technology that reduces social involvement and psychological well-being?. *American Psychologist*. 1998; 53(9): 1017-1031.
- 13 Anderson CA, Bushman BJ. Effects of violent video games on aggressive behaviour, aggressive cognition, aggressive affect, physiological arousal, and prosocial behaviour: A meta-analysis of the scientific literature. *Psychosocial Science*. 2001; 12: 353-359.
- 14 Clark DJ, Frith KH, Demi AS. The physical, behavioral, and psychosocial consequences of internet use in college students. *Comput Inform Nurs*. 2004; 22(3): 153-161.
- 15 Crocker J, Luhtanen RK. Level of self-esteem and contingencies of self-worth: unique effects on academic, social, and financial problems in college students. *Pers Soc Psychol Bull*. 2003; 29(6): 701-712.
- 16 Favoretto G, Morandin I, Gava M, Binetto F. Internet and psychopathology: an analysis of the use of web by 1075 students at secondary school. *Epidemiol Psychiatry Soc*. 2004; 13(4): 249-254.
- 17 Kerberg CS. Problem and pathological gambling among college athletes. *Ann Clin Psychiatry*. 2005; 17(4): 243-247.
- 18 Yang CK, Choe BM, Baity M, Lee JH, Cho JS. SCL 90-R and 16PF profiles of senior high school students with excessive internet use. *Can J. Psychiatry*. 2005; 50(7): 407-414.
- 19 Kelleci M, Güler N, Sezer H, Gölbaşı Z. Lise öğrencilerinde internet kullanma süresinin cinsiyet ve psikiyatrik belirtiler ile ilişkisi. *TAF Prev Med Bull*. 2009; 8(3): 223-230.
- 20 Horman JP, Hansen CE, Cochian ME, Lindsey CR. Liar, liar: Internet faking but not frequency of use affect social skills, self-esteem, social anxiety, and aggression. *Cyber Psychol Behav*. 2005; 8(1): 1-6.
- 21 Kim EJ, Namkoong K, Ku T, Kim SJ. The relationship between online game addiction and aggression, self-control and narcissistic personality traits. *European Psychiatry*. 2008; 23(3): 212-218.
- 22 Bostancı N, Çoban Ş, Tekin Z, Özen A. Üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre öfke ifade etme biçimleri. *Kriz Dergisi*. 2006; 14(3): 9-18.
- 23 Kanoğlu E. Lise öğrencilerinin öfke düzeyleri ve öfke ifadelerinin incelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul. Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2008.
- 24 Gülveren H. Lise son sınıf öğrencilerinde iç-dış kontrol odağı, sürekli öfke ve öfke ifade tarzı ve zekâ arasındaki ilişkinin araştırılması. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü. 2008.
- 25 Soysal AŞ, Can H, Kılıç KM. Üniversite öğrencilerinde a tipi davranış örüntüsü ile öfke ifadesi arasındaki ilişkinin analizi ve cinsiyetler açısından karşılaştırılması. *Klinik Psikiyatri*. 2009; 12: 61-67.
- 26 Albayrak B, Kutlu Y. Ergenlerde öfke ifade tarzı ve ilişkili faktörler. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*. 2009; 2(3): 57-69.
- 27 Ceyhan E, Ceyhan A, Gürçan A. The validity and reliability of the problematic internet usage scale. *Educational Sciences: Theory & Practice*. 2007; 7(1): 411-416.
- 28 Özer AK. Sürekli öfke (SL-öfke) ve öfke ifade tarzı (öfke tarz) ölçekleri ön çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*. 1994; 9(31): 26-35.
- 29 Keser Özcan N, Buzlu S. Problemleri internet kullanımını belirlemede yardımcı bir araç: "internette bilişsel durum ölçeği"nin üniversite öğrencilerinde geçerlik ve güvenirliği. *Bağımlılık Dergisi*. 2005; 6(1): 19-26.
- 30 Rotunda RJ, Kass SJ, Sutton MA, Leon DT. Internet use and misuse: preliminary findings from a new assessment instrument. *Behavior Modification*. 2003; 27: 484-504.
- 31 Anderson KJ. Internet use among college students: an exploratory study. *Journal of American College Health*. 2001; 50: 21-26.
- 32 Ceyhan E, Ceyhan AA. "An investigation of problematic internet usage behaviors on Turkish university students". *The Proceedings of 7. International Educational Technology Conference*, 3-5 May 2007. Near East University-North Cyprus. 2007, p. 115-120.

TAF Preventive Medicine Bulletin, 2011: 10(4)

- 33 Tutgun A. Öğretmen adaylarının problemli internet kullanımlarının incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. 2009.
- 34 Bozkurt S, Çam O. Çalışan ergenlerde öfke bileşenleri ile ruhsal belirtiler arasındaki ilişkinin incelenmesi. Nöropsikiyatri Arşivi. 2010; 47: 105-110.
- 35 Morgan C, Cotten SR. The relationship between internet activities and depressive symptoms in a sample of college freshmen. Cyber Psychol Behav. 2003; 6(2): 133-142.